

Становище

От проф. д-р Венетка Иванова Кацарска, гост-преп. в Тракийски Университет, Педагогически факултет, гр. Стара Загора

ОТНОСНО: представените материали на **Мария Константинос Готзиамани** за присъждане на образователната и научна степен „доктор” в област на висше образование 1. Педагогически науки, Професионално направление 1.2. Педагогика (Специална педагогика – Педагогика за деца с невросоматични заболявания)

Тема на дисертацията: „Семейни и социални нагласи към интеграцията на децата с детска церебрална парализа”

Докторант: Мария Константинос Готзиамани

Научен ръководител: Проф. дпн Цветанка Луканова Ценова

Общо представяне и актуалност на изследването

Представени за рецензиране са дисертационен труд на тема: „Семейни и социални нагласи към интеграцията на децата с детска церебрална парализа”, автореферат на труда и три публикации по темата.

Дисертационният труд, разработен от Мария Готзиамани, под ръководството на проф. дпн Цветанка Ценова включва 171 страници, от тях 154 – основен текст и списък на използваната литература.

Трудът е посветен на актуална тема. Докторантката е аргументирала това със социалната значимост на това невросоматично заболяване, с продължаващия процес на търсения на специалистите за овладяването на негативните последици от заболяването и с необходимостта от промяна на нагласите на обществото към засегнатите лица, както и от все още недостатъчните научни изследвания в тази област. Изразявам съгласие с тази аргументация и намирам труда за актуален и полезен.

Теоретична част на изследването

В теоретичната част на дисертационния труд (първа глава) е манифестирано познаване на проблема и отразяването му в научната литература. Осъществено е проучване и анализ на 128 литературни източника, отнасящи се до избраната тема. Приятно впечатление прави това, че в списъка на анализираната литература влизат източници на учени от различни страни – публикациите са на български, руски, английски и гръцки език.

В теоретичната част са обсъдени важни за последвалото емпирично изследване въпроси: дефиниране на детската церебрална парализа, етиология, форми, клинична картина, соматична и психолого-педагогическа характеристика на децата с ДЦП, лечение и др.

С положителен знак бих искала да отбележа, че освен обсъждането на тези, необходими за изследването традиционни въпроси са разгледани и реакциите на семейството при раждането на дете с ДЦП, а също и въпроси за интегрирането на тези деца (за пълното им приобщаване е необходима промяна на средата).

Теоретичната част на дисертационния труд, по мое мнение е аналитична и с високо качество.

Концепция на изследването

Концепцията на дисертационното изследване е ясна и в пряко отношение с избраната тема. Ясно са очертани целта, обекта и предмета. Като изхождам от тезата, че отношението към факти, явления и процеси е от особена важност, намирам за значима поставената основна цел: Проучване на нагласите, мненията, отношението към интеграцията на деца с ДЦП, присъщи на техните родители, на родителите на деца без нарушения, на ресурсните учители и специалните педагози, както и на масовите учители, работещи с тези деца. Основната цел е умело декомпозирана в две подцели. И двете са в релация с основната цел и това само подчертава ясната концепция на изследването. Формулираните шест задачи са релевантни на общата цел. Проведено е собствено проучване с основен метод анкетиране със 119 родители и учители. Намирам общият им брой и разпределението им по групи за удовлетворяващо с оглед броя на децата с детска церебрална парализа. Компетентно е представена всяка подгрупа от участниците.

Постановката на изследването в нейната цялост оценявам положително.

Интерпретация на резултатите

Резултатите от изследването са представени в текстове, 17 таблици и 31 диаграми.

Анализът на получените данни е компетентно осъществен. Докторантката М. Готзиамани е структурирала анализа в четири части по отношение на участниците в анкетата, съответно – за общообразователните учители, за ресурсните, за родителите на деца с ДЦП и за родителите на деца, които учат в класове с деца със ДЦП. Установени са не само нагласите на тези групи, но и влиянието на различни фактори,

влияещи върху нагласите на участниците в процеса на интегриране на децата с ДЦП, както и други въпроси. Бих искала специално да отбележа и проучването на готовността на родителите за съдействие при обучението на децата с церебрална парализа. Това изпълва с по-голямо съдържание понятието „екипен принцип”.

Като цяло, получените резултати, тяхното представяне и авторската им интерпретация е компетентна. Качественият анализ е задълбочен. Като доказателство за тази констатация, в частност, бих посочила т. 2.1.1. Ресурсни учители. В тази част от анализа на резултатите докторантката търси връзка между отговорите на анкетиранияте ресурсни учители, назначени от общообразователното училище и на тези – назначени в център за личностно развитие. По този начин е манифестирана задълбоченост и аналитичност.

М. Готзиамани не е спестила и критики към документи и практики, особено относно недобре изяснената роля на ресурсните и общообразователните учители в процеса на приобщаването на децата със специални образователни потребности. Това оценявам като манифестиране на умения за задълбочено проучване и интерпретация на факти, явления и процеси, а от друга – реална полза за специалистите, чиито функции са свързани с подобряване на нормативната уредба.

Резултатите са добре визуализирани чрез 17 таблици и 31 диаграми. Това също оценявам положително.

Автореферат и публикации

Авторефератът, представен от докторанта Мария Готзиамани е разработен в обем от 31 страници. Съдържа всички важни моменти от дисертационното изследване. В почти половината от обема на Автореферата е представено емпиричното проучване, което намирам за

положителен момент. Представени са най-съществените моменти от проучването, техният анализ и произтичащите изводи и препоръки.

Трите представени публикации са в тясна връзка с темата на дисертационното изследване.

Приноси

Дисертацията на Мария Константинос Готзиамани, разработена под научното ръководство на проф. дпн Цветанка Ценова е ценно и за теорията и за практиката научно изследване. В резултат на провеждането му са направени важни приноси и за теорията и за практиката. Приемам формулираните три научно-практически и два практико-приложни приноси като съответстващи на проведеното изследване. Създаването на теоретичен модел за проучване и оценка на нагласите на участниците в процеса на приобщаване на деца с ДЦП, детайлното изучаване на положително влияещите фактори, както и останалите приноси несъмнено ще посочат пътя към по-успешното протичане на процеса, който, както е известно, а и докторантката установява, е сложен и изисква известни промени.

Критични бележки и препоръки

Позволявам си да направя някои **критични бележки**. Те се **отнасят до:**

1. Излишно, според мен усложнената структура на, третата глава включва, която включва 27 структурни части.
2. Другата ми бележка е относно отбелязването на страниците в Съдържанието на някои структурни части и в дисертацията и в автореферата. Би могло това да се направи по-прецизно.
3. Добре би било и да се ползва езиков редактор – на места има

слято написани думи, както и някои други грешки.

Препоръката ми е следната: Предвид ценността на дисертационното изследване и мнението ми, че то несъмнено ще предизвика интерес у широк кръг читатели – специалисти не само в областта на Специалната педагогика, родители и не на последно място – студенти и други групи лица, интересуващи се от темата, препоръчвам то намери необходимата публичност като бъде отпечатано.

Заключение:

На основание изложеното, предлагам на членовете на научното жури с убеденост, на Мария Константинос Готзамани да бъде присъдена образователната и научна степен „Доктор” в област на висше образование 1. Педагогически науки, Професионално направление 1.2. Педагогика, научна специалност Специална педагогика.

София, 12.06. 2019г.

Подпис:

(Проф. д-р Венетка Ив.Кацарска)